

ЕМПИРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА: МЕТОДОЛОШКЕ И СТАТИСТИЧКЕ ОСНОВЕ

Ђорђе М. Кадијевић (2012): *Емпиријска истраживања: методолошке и статистичке основе*. Београд: Завод за уџбенике, 24 цм, 112 стр.

У приручнику др Ђорђа М. Кадијевића, научног саветника Математичког института САНУ и редовног професора Мегатренд универзитета, сажето су приказане методолошке и статистичке основе емпиријских истраживања. Да би читалац боље разумео логику истраживачких корака и статистичких анализа, те основе су приказане у ширем контексту. Стога, садржај овог приручника превазилази оквире уводног академског курса из ове области. У приручнику се поједине теме детаљније разрађују, док су поједине изостављене.

Књига има 112 страна и подељена је у десет поглавља. На самом почетку аутор даје корисне савете о претраживању и коришћењу бројних дигиталних библиографских сервиса, што су активности које везујемо за први корак у формулисању истраживачких питања. На ту тему се надовезује текст о дефинисању истраживачких хипотеза. У наредном поглављу аутор уводи базичне методолошке појмове, као што су варијабле, нивои мерења и различите метријске карактеристике.

Треће поглавље, под називом *Логика статистичког закључивања*, пружа читаоцу формалну основу за разумевање наредних поглавља у којима се описују различити статистички поступци. Ово је тема којој није посвећено довољно пажње у већини методолошко-статистичких уџбеника. Као прве у низу статистичких тестова, који се користе у обради података, аутор описује технике за поређење релативних и апсолутних фреквенци, на шта се надовезује поглавље о поређењу просечних вредности.

У шестом поглављу уводи се појам медијане као алтернативне мере централне тенденције, а детаљно се разматрају и описују различити непараметријски тестови за поређење медијана. У наредном поглављу аутор се бави мерама линеарне повезаности варијабли, као и статистич-

ким поступцима којима се упоређују корелације. Осмо поглавље, у ком су објашњени поступци једноструке и вишеструке линеарне регресије, као и бинарне логистичке регресије, директно се надовезује на претходно обрађену тему. Аутор овде темељно описује статистичке поступке помоћу којих се, на основу вредности познатих варијабли, врши предикција вредности непознатих варијабли које су у узрочно-последичној вези са познатим варијаблама.

Девето поглавље пружа детаљан увид у анализу преживљавања која се помиње али ретко описује у методолошким приручницима за емпијска истраживања. Ова анализа првенствено је развијена за потребе медицинских и биолошких истраживања, а накнадно је пронашла примену и у друштвеним наукама. Завршно, десето поглавље представља синтезу описаних статистичких техника кроз њихову примену на два обухватна истраживачка питања. Читалац може пратити ток статистичке обраде, од постављања хипотеза, одабира адекватних статистичких техника, као и тестирања хипотеза, односно примене техника до тумачења утврђених резултата. Ово поглавље је посебно корисно за читаоца, јер се у њему, на интересантан начин, приказује практична примена претходно описаних статистичких поступака. Књига обилује прилозима који допуњују садржај описаних поглавља.

На крају сваког поглавља налази се низ добро осмишљених питања и задатака која читаоцу омогућавају да и практично провери статистичка знања. Због тога ова књига може послужити и као допунска литература на основним курсевима из статистике. У тексту се наводе формуле најчешће коришћених тест статистика, што омогућава заинтересованим истраживачима да стекну увид у математичке основе статистичких техника које примењују. Опис сваког теста прати и јасна инструкција за његову примену у најчешће коришћеним рачунарским програмима за статистичку обраду података (Microsoft Excel, SPSS, OpenStat). Додатно, аутор даје и упоредни преглед примене различитих статистичких тестова у набројаним програмима, што је још једна од практичних предности овог приручника.

Иако је књига насловљена „Емпијска истраживања: методолошке и статистичке основе“, стиче се утисак да је аутор више пажње посветио подручју примењене статистике, а да се значајно мање бавио методолошким темама. Ипак, то је стандардни проблем са којим се суочавају аутори статистичко-методолошких уџбеника, будући да је тешко извршити разграничење ове две области. Ауторов одабир тема може се посматрати као компромис настао из потребе да се на што пријемчивији начин прикажу обе области. Управо зато овај приручник није намењен читаоцу коме недостају основна методолошка знања. Иако књига даје преглед корисних статистичких техника, она не покрива све статистичке поступке које истраживачи често користе.

У целини гледано, књига је намењена стручњацима из друштвено-хуманистичких наука који се баве емпиријским истраживањима и поседују практична знања, али не и систематску статистичку обуку. Она им може помоћи да стекну увид у математичке основе статистичких техника које користе, а послужиће им и као користан подсетник приликом статистичке обраде података. Стога ову књигу не можемо посматрати као основни методолошко-статистички уџбеник, већ као корисну допунску литературу.

Смиљана Јошић и Ивана Ђировић
Институт за педагошка истраживања